Oświadczenie złożone
przez senatora Adama Bodnara
na 56. posiedzeniu Senatu
w dniu 8 kwietnia 2026 r.

Oświadczenie skierowane do wiceprezesa Rady Ministrów, ministra spraw zagranicznych Radosława Sikorskiego

W połowie 2025 r., 25 czerwca, Rada Europy podpisała z rządem Ukrainy umowę międzynarodową dotyczącą powołania specjalnego trybunału do spraw zbrodni agresji przeciwko Ukrainie. Rolą specjalnego trybunału będzie osądzenie osób odpowiedzialnych za rozpoczęcie wojny napastniczej w stosunku do Ukrainy. Tym samym trybunał wypełni lukę prawną, gdyż obecna jurysdykcja Międzynarodowego Trybunału Karnego nie pozwala na osądzenie w tym przypadku zbrodni agresji, a obejmuje jedynie zbrodnie wojenne, zbrodnie przeciwko ludzkości oraz ludobójstwo.

Powstanie specjalnego trybunału jest wynikiem szeregu uzgodnień oraz negocjacji międzynarodowych, rozważania różnych koncepcji. Ostatecznie stanęło na tym, że to Rada Europy obejmie patronatem i wsparciem osądzenie zbrodni agresji, która jest regulowana na podstawie kodeksu karnego Ukrainy. Czyli w pewnym sensie Ukraina dzieli się swoją jurysdykcją z instytucją zewnętrzną, jaką będzie ten specjalny trybunał. Co ważne, działania Rady Europy spotkały się z poparciem Unii Europejskiej, a także ministrów spraw zagranicznych państw członkowskich Unii Europejskiej. Od połowy 2025 r. trwają działania zmierzające do utworzenia i uruchomienia funkcjonowania tego specjalnego trybunału.

Państwa, które popierają ideę oraz deklarują zaangażowanie na rzecz funkcjonowania specjalnego trybunału, mają możliwość podpisania rozszerzonej umowy częściowej – *Enlarged Partial Agreement* – i w ostatnich miesiącach trwa proces deklaracji ze strony państw, aby taką umowę podpisać, aby się nią związać. Niektóre państwa podjęły już odpowiedni wysiłek ratyfikacyjny. Pierwszym państwem, które tego dokonało, była Ukraina, co jest dość oczywiste. Umową związała się także Estonia. Kolejne państwa, zwłaszcza Litwa oraz Luksemburg, są zaawansowane w procesie wiązania się umową. Jeszcze inne państwa złożyły formalne ogólne deklaracje, że chcą w przyszłości związać się tym właśnie *Enlarged Partial Agreement*. Należy tu zwłaszcza wymienić Niemcy, Francję, Wielką Brytanię, Chorwację, Holandię, Słowenię, Słowację, Czechy, Hiszpanię, Szwecję, Mołdawię, Finlandię, Rumunię, Danię oraz Kostarykę.

26 marca br. Komisja Europejska przyjęła propozycję dotyczącą przyjęcia przez Unię Europejską roli członka założycielskiego dla specjalnego trybunału do spraw zbrodni agresji.

W czasie niedawnych uroczystości, które upamiętniały rocznicę masakry w Buczy i które odbyły się 31 marca br., pan minister wyraził poparcie dla idei związania Polski umową *Enlarged Partial Agreement.*

W związku z powyższym mam następujące pytania.

1. Kiedy Polska zamierza podjąć formalne działania, czyli przejść od poziomu deklaracji do rzeczywistych działań prawnych, zmierzające do związania się *Enlarged Partial Agreement* w kontekście specjalnego trybunału?

2. Czy ze względu na znaczenie specjalnego trybunału dla realizacji priorytetów polskiej polityki zagranicznej Polska zamierza być jednym z pierwszych państw, które przystąpią do działania specjalnego trybunału i zwiążą się wspomnianą umową?

3. Jakie środki, zwłaszcza finansowe, Polska zamierza przeznaczyć, aby wesprzeć działanie specjalnego trybunału?

4. Czy Polska podejmuje działania dyplomatyczne, aby przekonać inne państwa, zwłaszcza te spoza obszaru Europy, takie jak Kanada, Australia, Japonia, do wsparcia specjalnego trybunału? Chciałbym podkreślić, że jest to dopuszczalne, że to nie muszą być tylko państwa Rady Europy. Także państwa spoza Europy mogą wspierać funkcjonowanie specjalnego trybunału do spraw zbrodni agresji.

5. Jak według planów pana ministra wygląda kalendarz dalszych prac celem uruchomienia działania specjalnego trybunału? Kiedy możemy się spodziewać, że wystarczająca liczba państw przyłączy się i trybunał zacznie działać, zacznie prowadzić konkretne postępowania?

Adam Bodnar